

STÍLUSESZKÖZÖK ÉS ALAKZATOK
KISLEXIKONA

SZATHMÁRI ISTVÁN

STÍLUSESZKÖZÖK ÉS ALAKZATOK
KISLEXIKONA

TINTA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2010

AZ ÉKESSZÓLÁS KISKÖNYVTÁRA 14.

Sorozatszerkesztő
Bárdosi Vilmos, Kiss Gábor

Lektor
Pethő József

Első kiadás, 2010

ISSN 1786-4925
ISBN 978 963 9902 61 9

© Szathmári István, 2010
© TINTA Könyvkiadó, 2010

Kiadja a TINTA Könyvkiadó, Budapest
A kiadásért felel: a TINTA Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Mandl Orsolya
Borítóterv: Heiszer Csaba

Minden jog fenntartva.
A jogtulajdonosok engedélye nélkül a mű
sem részleteiben, sem egészében semmilyen eljárással
nem reprodukálható.

Előszó

2004-ben megjelent a Stilisztikai lexikon (írta: Szathmári István, Tinta Könyvkiadó, 250 lap) és 2008-ban az Alakzatlexikon (főszerkesztő: Szathmári István, Tinta Könyvkiadó, 580 lap). Mindkettő tudományos céllal készült. Az utóbbi magyar viszonylatban elsőként dolgozza fel az alakzatokat, kitérve a történeti háttérre és mindenekelőtt az egyes alakzatok nyelvhasználati funkcióira. Az előbbi is viszonylagos részletességgel tárgyalja a stíluseszközöket. Ezért gondoltunk a Tinta Könyvkiadóval arra, hogy Az ékesszólás kiskönyvtára köteteihez hasonlóan kisebb terjedelmű, de a lényeges jellemzőket tartalmazó, gyakorlati célú kézikönyvet kellene szerkeszteni a Stilisztikai és Alakzatlexikon felhasználásával, amely tárgyalná a legfontosabb stilisztikai jelenségeket és alakzatokat. Az alakzatok módszeres bemutatása egyébként különösen újdonságnak számít, mert efféle munka eddig nem állt rendelkezésre. Így született meg a Stíluseszközök és alakzatok kislexikona.

Az egyes szócikkek magukba foglalják az illető stíluseszköz, illetve alakzat megnevezését, latin nevét, az elnevezés eredetét, továbbá a tárgyalt jelenség meghatározását, jellemzését, esetleges fajtáinak a számbavételét. Természetesen az egyes jelenségek illusztrálására valamennyi stílusrétegből, szövegtípusból vett – tehát költői-írói, sajtónyelvi, mindennapi nyelvi stb. – példákkal élünk. Nyomatékosan kitérünk éppen a kifejező, helyes és szép nyelvhasználat érdekében a tárgyalt eszközök szerepére, funkcióira.

Itt mondok köszönetet az általam évtizedeken át vezetett Stíluskutató csoport kedves tagjainak, akik hozzájárultak, hogy az általuk megírt alakzatlexikonbeli szócikkeket felhasználjam a kislexikon megszerkesztésekor. Köszönet illeti a Tinta Könyvkiadót is, amiért vállalta a kis kötet megjelentetését.

Szeretném, ha ez a kislexikon is betöltené hivatását, és elsősorban a diákság, továbbá az érdeklődők körében emelné a stilisztikai és retorikai műveltséget.

Budapest, 2010. május 19.

Szathmári István